

หมอนวด ช่างทำผมในยุคโควิด-19 ผิดหรือที่เป็น แรงงานใกล้ขีด

written by หทัยรัตน์ พหลทัฬห | พฤษภาคม 5, 2021

การต้องทำงานใกล้ชิดลูกค้าทำให้ หมอนวดร้านสปา ช่างทำผม พยาบาล และอีกหลายอาชีพต้องอยู่ใน
ภาวะความเสี่ยงต่อการติดโรคโควิด -19 ซ้ำร้ายอาชีพเหล่านี้กลับเป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่ตงงานก่อนคนอื่น

หทัยรัตน์ พหลทัฬห เรื่อง

ดลวรรณ สุขสุข ภาพ

ร้านนวดสปาขนาดความกว้างประมาณ 30 ตารางเมตร ในตึกแถวสูง 3 ชั้น ย่านวิชัยพล กรุงเทพมหานครวันนี้เกือบ
ร้างไร้ผู้คน ทั้งที่ย่านนี้เคยเป็นแหล่งธุรกิจ ใกล้กับตลาดถนนอมมิตร ผู้คนพลุกพล่าน

แต่พีชะบะบะของไวรัสโคโรน่า (โควิด-19) ที่เริ่มระบาดมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ปี 2563 ก็ทำให้ลูกค้าหดหาย ซึ่งมา
พร้อมคำสั่งของรัฐบาลให้ปิดร้าน เพราะร้านนวดสปาถือเป็นแรงงานกลุ่มเสี่ยงที่ทำงานใกล้ชิดลูกค้า มีโอกาสติดไวรัส
ได้มากกว่าอาชีพอื่นๆ

พนักงานนวดทั้งหญิง-ชายของร้านธาราเวทีกว่า 10 ชีวิตจาก 2 สาขาที่มีลูกค้าใกล้เคียงกันจำเป็นต้องหยุดงานอย่างกระทันหัน

“พอดกงานก็ไม่กล้ากลับบ้านที่โคราช เพราะชาวบ้านกลัวคนจากกรุงเทพฯ อีกอย่างถ้ากลับบ้านต้องใช้เงินเยอะ เราไม่มีเงิน ช่วงร้านปิดก็อยู่แต่ในห้องพัก กินมาม่า ไม่มีเงินจนต้องเอาทองไปจำนำ”ศิริลักษณ์ พุทธิไธสง หรือ หมิว ชาวจังหวัดนครราชสีมา 48 ปี โอดครวญถึงชะตากรรมที่ประสบระหว่างระบาดของโควิด-19 รอบแรก

การตกงานในวัยเกือบจะ 50 ทำให้เธออดประวันพรันฝรั่งไม่ได้ว่า อาจจะเป็นการตกงานถาวรหรือเปล่า เพราะไม่รู้ว่าการระบาดของโรคจะสิ้นสุดลงเมื่อใด

“อ๊วย ชีวิตมันลำบากหลาย อยู่บ้านกะบ่มีงานเฮ็ด เพราะเฮ็ดนาปีละเทื่อ เลยต้องมาหางานกรุงเทพฯ ส่งลูกเรียน”ศิริลักษณ์ พุทธิไธสง หมอนวดร้านสปา ชาวจังหวัดนครราชสีมา

หมอนวดชีวิตไร้หลักประกัน

ประกอบกับขณะนี้เธอยังไม่ได้เข้าสู่ระบบประกันสังคมทำให้ไร้หลักประกันชีวิต

ก่อนโควิดจะระบาดรอบแรกเธอเคยมีรายได้จากร้านนวดเฉลี่ยเดือนละ 15,000-20,000 บาท เงินจำนวนนั้นเธอต้อง

นำมาจนเกือบครบครัน ทั้งเป็นค่าผ่อนรถมอเตอร์ไซด์ ค่าเช่าห้อง รวมทั้งส่งให้ลูกชายที่อาศัยอยู่กับแม่ที่ต่างจังหวัด เป็นค่าเล่าเรียน

“อ้อย ชีวิตมันลำบากหลาย อยู่บ้านกะบ่มีงานเฮ็ด เพราะเฮ็ดนาปีละเทื่อ เลยต้องมาหางานกรุงเทพฯ ส่ง ลูกเรียน เป็นหมอนวดมา 7 ปีแล้ว พอดกงานกะกินข้าวบ่ได้เลย”เป็นประสบการณ์ของหญิงอีสานในเมืองใหญ่ที่เผชิญความลำบากไม่แตกต่างจากคนอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน

ปราณิสา สุตวิเศษ เจ้าของร้านนวดธาราวดี กรุงเทพฯ

เสียหายเจ็ดหลักใครเยียวยา

อีกฟากหนึ่งที่เจ็บปวดไม่แพ้คนอื่น คือ ผู้ประกอบการร้านนวด โดย ปราณิสา สุตวิเศษ เจ้าของร้านนวดธาราวดี กรุงเทพฯ บอกว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการระบาดตั้งแต่ครั้งแรก (ยังไม่รวมการระบาดรอบ 3)

“เสียหายน่าจะ 7 หลักนะค่ะ เป็นทั้งค่าเช่า ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าซ่อม ที่ไม่ได้ใช้งาน พอเรากลับมาเปิดร้าน อีกครั้งก็ต้องซ่อม ปรับปรุง ตกแต่งใหม่”ปราณิสา บอกเล่าจากประสบการณ์ในฐานะเจ้าของร้าน

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทำให้เธอต้องใช้จ่ายเงินเก็บที่สะสมไว้เพื่อต่อลมหายใจให้ร้านนวดสปาทั้ง 2 สาขาให้อยู่ต่อ

“ตอนนี้ร้านนวดก็ปิดตัวกันเยอะแล้ว บางคนก็บอกว่า ถ้าสายป่านไม่ยาว ก็คืออยู่ไม่ได้ แต่เผชิญเราก็ทำงานเพื่อนาคอดมาหลายปีมาแล้ว แต่ก็แทบจะไม่ไหว” เธอกล่าวด้วยน้ำเสียงเศร้าสร้อย เพราะการแบกรับภาระต้นทุนทำธุรกิจโดยไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐทำให้เธอ “ลุ่มทั้งยืน”

ตั้งแต่การแพร่ระบาดโคโรนาครั้งแรก แม้ร้านนวดสปาที่เป็นเจ้าของทั้งสองแห่งจะปิดตัว ไม่รับลูกค้า แต่ภายในร้านก็ยังเปิดพื้นที่ให้พนักงานกว่า 10 ชีวิตมาปรับทุกข์ในช่วงที่ต้องตกงาน โดยมีข้าวสารอาหารแห้งไว้คอยเกื้อหนุนยามทุกข์ยาก

“หลายคนก็บอกให้ปรับร้านเป็นร้านอาหาร เพราะช่วงโควิดอาหารขายได้ แต่เราเป็นร้านนวดสปา พอกลับมาเปิดร้านก็จะมีกลิ่นอาหาร ใครจะเข้าร้าน อีกร้อยอย่างถ้าเราทำอาหารขายก็ไม่ว่าเมื่อไหร่จะได้ขาย เราต้องแข่งกับอีกที่เจ้ากว่าจะเป็นที่รู้จัก” ถือเป็นเหตุผลที่ทำให้ปราณิสาควิกเงินเก็บก้อนสุดท้ายมาทุ่มกับกิจการของเธออีกครั้งก่อนจะต้องพายุระลอกในการระบาดครั้งที่ 3

การระบาดของโควิด-19 ทำให้ร้านนวดสปาที่ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงต้องปรับตัวและรักษาความสะอาดตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด โดยเจ้าของกิจการต้องลงทะเบียนกับหน่วยงานของรัฐ เพราะพนักงานต้องสัมผัสลูกค้า

จากเดิมที่ลูกค้าจ้างไม่ได้เข้าระบบประกันสังคม เพราะรายได้ไม่แน่นอน แต่การต้องเผชิญกับภาวะตกงานก็ทำให้ผู้ประกอบการต้องหาสวัสดิการรองรับลูกค้าจ้างเพื่อให้ได้รับสิทธิการเยียวยาจากรัฐ

พนักงานร้านนวดสปาต้องใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาและสถานประกอบการต้องได้รับการยืนยันจากกระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้ลูกค้ามั่นใจในความปลอดภัย

ช่างทำผม รายได้ที่ไม่แน่นอน

ไม่เพียงแต่พนักงานนวดสปาเท่านั้นที่ไม่มีหลักประกันในชีวิต แต่ยังมีอีกหลายอาชีพที่ต้องรับเงินเป็นรายวัน ไม่มีรายได้แน่นอน

“ก่อนโควิดมีรายได้เดือนละ 4-5 หมื่นนะ ตอนนั้นลูกค้าเยอะ พอถูกสั่งปิด ตกลงงานกระทันหันโดยไม่มี การแจ้งล่วงหน้า เพราะอาชีพทำผม ไม่มีหลักประกัน หรือว่าอะไรมากมาย”ศิริพรรณ สุขศรี หรือช่าง อ้อย ช่างทำผมในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง กทม. เล่าด้วยน้ำเสียงรายเรียบและแววตาปวดปร่า

เธอทำอาชีพนี้มากกว่า 10 ปีจึงมีความชำนาญด้านการทำผมทุกรูปแบบ ทั้งตัด ดัด ซอย อบไอน้ำ ฯลฯ เป็นงานถนัดที่คลุกคลีอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

กระทั่งเกิดโรคระบาดทำให้ร้านทำผมเป็นสถานประกอบการแห่งแรกๆ ที่ถูกสั่งปิด เพราะทำงานใกล้ชิดลูกค้า ทำให้พนักงานทุกคนในร้านต้องกลายเป็นคนตกงาน ไม่มีหลักประกันทางสังคม

“ช่วงที่ตงงาน เราก็เอาเงินเก็บมาใช้ แม้รัฐบาลจะมีนโยบายให้ลงทะเบียนรับเงินเยียวยา แต่ก็ต้องไปแย่งชิง ใครเร็วใครได้ บางคนก็เข้าไม่ถึงสิทธิ์มีอีกเยอะ” เป็นประสบการณ์ที่เธอเจอในช่วงขอรับเงินเยียวยาจากภาครัฐ

“ช่วงที่ตงงาน เราก็เอาเงินเก็บมาใช้ แม้รัฐบาลจะมีนโยบายให้ลงทะเบียนรับเงินเยียวยา แต่ก็ต้องไปแย่งชิง” ศิริพรรณ สุขศรี ช่างทำผมในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง กทม.

ดอกเบี้ยบ้านภาระที่คงค้างช่วงตงงาน

ระหว่างที่รอให้ร้านทำผมกลับมาเปิดทำการอีกครั้ง ค่าใช้จ่ายรายวัน ทั้งค่าอาหารการกิน ค่าผ่อนบ้าน ค่าดูแลลูกวัยเยาว์ การดูแลครอบครัว ฯลฯ ถือเป็นภาระที่หนักอึ้งที่เธอต้องแบกรับ

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ สามีที่เป็นคู่ชีวิต ซึ่งประกอบธุรกิจส่วนตัวด้วยการดูแลรถแท็กซี่ให้เช่าก็มาประสบปัญหาไร้ผู้เช่า ทำให้ครอบครัวอยู่ในภาวะเหมือนเคราะห์ซ้ำกรรมซัด

“ช่วงนั้นมันมีมรสุมหลายอย่าง เพราะเรามีหนี้บ้านที่อยากให้รัฐบาลช่วยพักหนี้ เหมือนแช่แข็งมันไว้ แต่ที่เป็นทุกวันนี้ เขาแค่ให้หยุดเพื่อไม่ให้เราเสียเครดิต แต่ดอกเบี่ยก็ยังไหลเหมือนเดิม” เป็นสิ่งที่ช่างอ้อยต้องการอยากให้รัฐช่วยเหลือในช่วงวิกฤต

ช่วงเวลาแห่งการตกงาน แม้จะทำให้เธอมีเวลาเลี้ยงลูกชายวัย 3 ขวบ แต่ก็ต้องพะว้าพะวังว่า ลูกอาจจะติดเชื้อโควิด หรือเปล่า ประกอบกับแม่สามีวัยชราก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เธอต้องระวังเป็นพิเศษ

แม้ว่า ร้านทำผมจะสามารถกลับมาเปิดได้อีกครั้ง แต่เธอและเพื่อนร่วมงานก็ต่างระแวงระวัง รวมถึงต้องทำความเข้าใจ สะอาดอุปกรณ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อบ่อยครั้ง

“เราก็กลัวว่า เราจะเอาเชื้อไปแพร่ที่บ้าน เพราะมีทั้งเด็กเล็กและคนแก่” เป็นสิ่งที่เธอกังวล

การกลับมาเปิดร้านหลังการระบาดรอบ 2 จึงทำให้เธอมีทักษะการดูแลตัวเองมากขึ้น รวมถึงใส่ใจเรื่องความสะอาด เพราะถ้าพลาดนั้นหมายความว่า ชีวิตในอ้อมกอดของเธอก็พลอยจะได้รับผลกระทบไปด้วย

ขณะที่ทีมงาน The Isaan Record พูดคุยกับเธอนั้นเป็นช่วงของกระแสข่าวการเริ่มต้นการระบาดระลอกที่ 3 ที่เธอก็ได้แต่หวังว่า ชะตาชีวิตของพนักงานรายวันจะไม่แยไปกว่านี้

ผศ.ดร.ปณิธี (สุขสมบุญ) บรรานันท์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์

ตงงานภาวะแห่งความเครียด

เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา [สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต](#) ได้เปิดเผยสำรวจ เรื่อง “ตงงาน ปัญหาใหญ่! ของคนไทย ณ วันนี้” พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจกว่าร้อยละ 65.94 เกิดความเครียด วิตกกังวลกับภาวะตงงาน โดยมีค่าใช้จ่ายเรื่องสุขภาพมากกว่า 38.65 รองลงมา มีหนี้บัตรเครดิตร้อยละ 22.49 โดยกว่าร้อยละ 47.10 มีเงินออมลดลง

ทั้งนี้คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน ประมาณการณว่า เมื่อปี 2563 ที่ผ่านมามีคนตงงานจากโควิด-19 ถึง 7 ล้านคน โดยเกินกว่าครึ่งเป็นแรงงานนอกระบบประกันสังคม

“ถ้ามีโรคระบาดเกิดขึ้นอีกมันไม่ใช่ประเด็นในเชิงสุขภาพอย่างเดียวเท่านั้นแล้ว มันเป็นประเด็นในเชิงเศรษฐกิจ ในเชิงสังคม ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย และระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วย” ผศ.ดร.ปณิธิ (สุขสมบูรณ์) บรรณวณ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บอกถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยหัวข้อ “แรงงานใกล้ชิด” ภายใต้บริบทของโรคระบาด: การศึกษาเบื้องต้นในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

ในฐานะหัวหน้าทีมวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลเธอจึงได้แต่หวังว่า ข้อมูลที่ทีมนักวิชาการได้ลงสนามเก็บข้อมูลจะนำไปนโยบายของรัฐที่ช่วยเหลือถ่วงหน้าและช่วยเหลือในเฉพาะกลุ่มที่จำเป็นเร่งด่วน

.....

หมายเหตุ : รายงานพิเศษชิ้นนี้เป็นความร่วมมือกับโครงการวิจัย “แรงงานใกล้ชิด” ภายใต้บริบทของโรคระบาด : การศึกษาเบื้องต้นในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 โดยทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการสตรี เยาวชนและครอบครัวศึกษา สำนักงานสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการสตรี เยาวชนและครอบครัวศึกษา สำนักงานสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศูนย์ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อ่านเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

[แรงงานใกล้ชิดกับผลกระทบโควิด-19](#)

[องค์กรผู้หญิงจ้รัฐต้นสวัสดิการถ่วงหน้าแก้ไขปัญหาแรงงานนอกระบบยุคโควิด-19](#)

ดูฉบับวิดีโอ